

[https://doi.org/10.18524/2077-1746.2023.2\(53\).292580](https://doi.org/10.18524/2077-1746.2023.2(53).292580)

УДК 595.44(477.74)

О. Ф. Делі, к.б.н., доцент

В. А. Трач, к.б.н., доцент

С. Я. Підгорна, к.б.н., доцент

К. Й. Черничко, к.б.н., доцент

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеса,
вул. Дворянська, 2, 65082, Україна; e-mail: delijka@ukr.net

ПЕРША ЗНАХІДКА ВИДУ *OECOBIUS RHODIENSIS* KRITSCHER, 1966 (ARANEI: OECOBIIDAE) В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Вперше в Одеській області та вдруге в Україні відмічений павук *Oecobius rhodiensis* Kritscher, 1966 з родини Oecobiidae. Павук реєструється на стінах будівель, в під'їздах житлових будинків та на підвіконнях у квартирах. Найбільшу кількість особин павуків було відмічено на стінах будівель. Статевозрілі особини павуків відмічались протягом червня–липня.

Ключові слова: павуки; *Oecobius rhodiensis*; Одеська область; Україна

Родина Oecobiidae налічує 120 видів та шість родів павуків. Рід – *Oecobius* Lucas, 1846 містить в своєму складі 90 видів павуків, з яких 7 зареєстровані в Європі [12]. В Україні зареєстровано 4 види роду, при чому поширення всіх видів є обмеженим [9]. Вид *Oecobius rhodiensis* Kritscher, 1966 наразі відомий лише з Греції, Туреччини та України (Донецька обл.) [9]. Відомостей про біологію *Oe. rhodiensis* обмаль, тому метою нашої роботи було надати нову інформацію про поширення та біологію даного виду павука.

Матеріал та методи дослідження

Дослідження проводили в природних умовах та антропогенно зміненому середовищі населених пунктів Одеської області протягом 2016–2022 рр. з квітня по грудень. Павуків збирали вручну. Зібраний матеріал фіксували у 70% розчині етанолу. Всього за весь період дослідження було зібрано 163 екземпляра статевозрілих павуків та 90 ювенільних особин.

Для визначення павуків використовували стереоскопічний мікроскоп МБС-10. Таксономічну приналежність павуків визначали за ключами, наведеними в електронному визначнику павуків Європи [9]. Колекційний матеріал зберігається у фондах кафедри зоології, гідробіології та загальної екології ОНУ імені І. І. Мечникова.

Результати дослідження та їх обговорення

Вперше в Одеській області та вдруге в Україні виявлений павук *Oecobius rhodiensis*. Всі види роду в Україні мають обмежене поширення. Наводимо нижче список павуків роду *Oecobius* фауни України та карту із точками їх знахідок (рис. 1).

Рис. 1. Знахідки павуків роду *Oecobius* в Україні: 1 – *Oe. cellariorum*; 2 – *Oe. maculatus*; 3 – *Oe. navus*; 4 – *Oe. rhodiensis*

Oecobius cellariorum (Dugès, 1836)

Поширення: країни Середземномор'я, Азербайджан, Іран, Йорданія, європейська частина Росії, інтродукований до Китаю, Японії, США, Україна (Херсонська обл.) [4, 5, 9].

Oecobius maculatus Simon, 1870

Поширення: країни Середземномор'я, Північно-Східна Європа, Україна (Крим), інтродукований до США та Мексики [4, 8, 9].

Oecobius navus Blackwall, 1859

Поширення: Європа, в т.ч. Україна (Київська та Чернігівська обл.), північна Африка, Туреччина, Кавказ, інтродукований до Північної Африки, Китаю, Кореї, Японії, Нової Зеландії, Канади, США [2, 3, 4, 9, 10, 11].

Oecobius rhodiensis Krietscher, 1966

Поширення: Греція, Туреччина, Україна (Донецька обл.) [4, 9].

Нові знахідки: Україна, Одеська обл., м. Одеса (106 екз.), м. Чорноморськ (28 екз.), м. Ізмаїл (29 екз.).

Діагностичні ознаки павуків родини Oecobiidae: мають розміри – 2–3 мм; 8 очей, які розташовані у два ряди (передні латеральні та задні медіальні очі

напівкруглі, срібного забарвлення, інші – круглі чорного кольору); карапакс серцеподібний, черевце овальне, задні павутинні бородавки з довгим серпоподібно вигнутим апікальним члеником; анальний горбок з пучком волосків [9].

В Одеській області павук є синантропним видом і зустрічається на зовнішніх стінах різних будівель та у будинках (на вікнах, у під'їздах). Найбільша кількість особин була відмічена на стінах будівель (75,5% від загальної кількості зібраного матеріалу). В м. Одеса на зовнішніх стінах будівель була відмічена найбільша кількість павуків – 80,8% особин. У м. Ізмаїл на стінах будівель було зареєстровано 69,0%, а у м. Чорноморськ – 64,3% (рис. 2). На стінах будинків, що добре освітлюються протягом дня кількість павуків була більшою. В під'їздах та у квартирах кількість павуків була значно меншою, від 11,3% до 28,6% та від 6,9% до 8,5% відповідно. Павуків у будинках (під'їзди та квартири) реєстрували з першого по четвертий поверх. З літератури відомо, що особини *Oecobius rhodiensis* зустрічаються під камінням, на руїнах будівель та безпосередньо в будівлях [4, 6, 7].

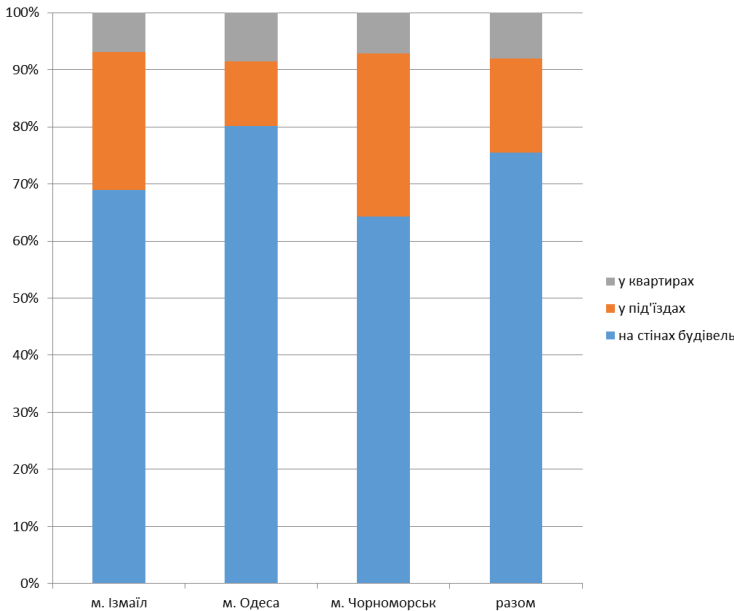

Рис. 2. Співвідношення екземплярів павука *Oecobius rhodiensis* в районі дослідження

В квітні і листопаді павуки відмічались лише в будівлях, а починаючи з травня по жовтень найбільша кількість особин відмічена на стінах будівель.

Павук *Oe. rhodiensis* будує невеликі плоскі тенета на стінах будівель, під якими павук переховується та полює на здобич (в тенетах переважно реєструвались дрібні двокрилі) (рис. 3).

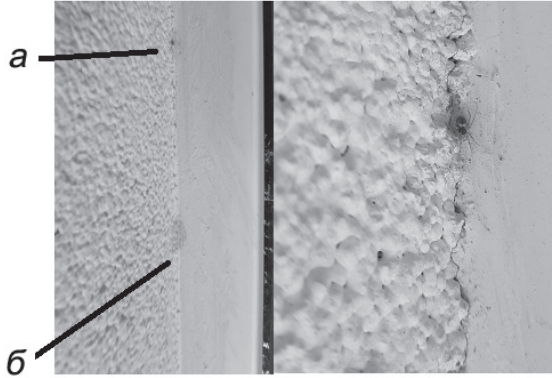

Рис. 3. Павук *Oecobius rhodiensis*: а – павук знаходиться у віконному отворі, б – тенета павука (фото Делі О. Ф., зроблено у м. Одеса, вул. Комітетська, 24; 17 травня 2023 р., час 16.00)

Статевозрілі самки і самці в районі дослідження були відмічені у червні–липні, одиничні екземпляри самок відмічались у серпні (рис. 4). Пік чисельності для павуків *Oe. rhodiensis* в районі дослідження припадає на червень (рис. 4). Самок у зборах було значно більше, ніж самців, на одного самця у зібраному матеріалі припадало 11 самок (всього було зібрано 15 самців та 148 самок).

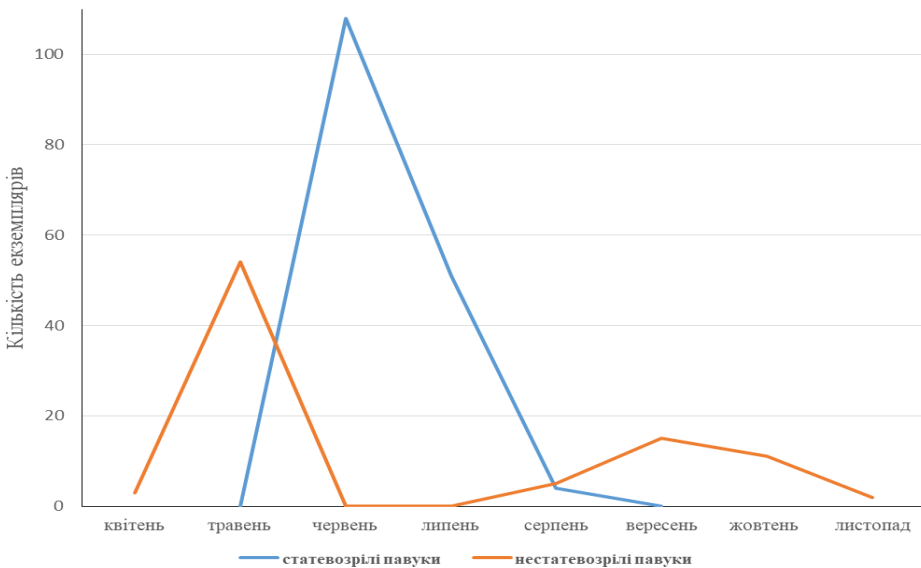

Рис. 4. Сезонна динаміка чисельності *Oecobius rhodiensis*

В літературних джерелах відмічається, що статевозрілі самці і самки в Греції, на о. Крит та в Туреччині відмічаються в травні [9]. Ймовірно це пов'язано з більш високими температурами повітря і ґрунту на Балканському півострові, оскільки відомо, що динаміка чисельності павуків пов'язана в першу чергу з кліматичними умовами, з кормовою базою та кількістю і активністю природних ворогів [1]. Нестатевозрілі екземпляри павуків *Oe. rhodiensis* в Одеській області реєструвались з квітня по листопад. Можна припустити, що павук *Oe. rhodiensis* потрапив в Одеську область за допомогою авіасполучення або сухопутним шляхом з Балкан або Малої Азії.

Висновки

1. Вперше в Одеській області та вдруге в Україні відмічений павук *Oecobius rhodiensis* Kraitscher, 1966 з родини Oecobiidae.
2. Павуки *Oe. rhodiensis* зареєстровані на стінах будівель, у під'їздах житлових будинків та на підвіконнях у квартирах. Найбільша кількість особин була відмічена на стінах будівель (75,5%).
3. Статевозрілі самці і самки відмічались у червні–липні, одиничні екземпляри самок реєструвались на початку серпня. Самки значно переважають у зборах.

Стаття надійшла до редакції 11.06.2023

Список використаної літератури

1. Делі О.Ф., Підгорна С.Я., Черничко К.Й. Розповсюдження та плодючість павука *Latrodectus tredecimguttatus* (Rossi, 1790) (Aranei: Theridiidae) в Одеській області (Україна). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Біологія»*. 2019. 32. С. 60–68.
2. Евтушенко К.В. Эвсинантропные пауки (Aranei) Черниговского Полесья. *Известия Харьковского энтомологического общества*. 2000. Т. 8(2). С. 184–185.
3. Евтушенко К.В., Сингаевский Е.Н. Эвсинантропные пауки (Arthropoda: Aranei) Киева. *Известия Харьковского энтомологического общества*. 2008. Т. 15(1–2). С. 223–225.
4. Прокопенко Е.В. Самая северная находка *Oecobius rhodiensis* Kraitscher, 1966 (Aranei: Oecobiidae). *Кавказский энтомологический бюллетень*. 2021. № 17(2). С. 333–335.
5. Федоряк М.М. Предварительные данные о синантропных пауках (Araneae) областных центров степной зоны Украины: *Экология, эволюция и систематика животных*: Материалы Всероссийской научно-практической конференции с международным участием (Рязань, 17–19 ноября 2009 г.). Рязань, 2009. С. 149–151.
6. Bosmans R., Keer J. Van, Russell-Smith A., Kronestedt T., Alderweireldt M., Bosselaers J., Koninck H. De. Spiders of Crete (Araneae). A catalogue of all currently known species from the Greek island of Crete. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*. 2013. № 28(Suppl. 1). 147 p.
7. Demir H., Seyyar O., Aktaş M. Contributions to the knowledge of the genus *Oecobius* Lucas, 1846 from Turkey (Araneae: Oecobiidae). *Turkish Journal of Zoology*. 2009. № 33. P. 457–462. DOI: 10.3906/zoo-0806-16
8. Fedoriak M., Zhukovets E. The first records of *Pritha nana* (Filistatidae) and *Oecobius maculatus* (Oecobiidae) from the Crimea. *Book of Abstracts, Annual Zoological Congress of «Grigore Antipa» Museum* (Bucharest, Romania, 21–23 November 2013). 2013. P. 129.
9. Nentwig W., Blick T., Bosmans R., Gloor D., Hänggi A., Kropf C. Spiders of Europe. Version 05.2023. URL: <http://www.araneae.nmbe.ch> (дата звернення: 12.05.2023). DOI: 10.24436/1
10. Polchaninova N., Prokopenko E. An updated checklist of spiders (Arachnida: Araneae) of Left-Bank Ukraine. *Arachnologische Mitteilungen: Arachnology Letters*. 2019. № 57(1). P. 60–64. DOI: 10.30963/aramit5711
11. Polchaninova N. Yu., Prokopenko E. V. Catalogue of the spiders (Arachnida, Aranei) of Left-Bank Ukraine. *Arthropoda Selecta*. 2013. Supplement 2. 268 p.
12. World Spider Catalog. Version 23.5. 2023. URL: <http://wsc.nmbe.ch> (дата звернення: 12.05.2023). DOI: 10.24436/2

О. Ф. Делі, В. А. Трач, С. Я. Підгорна, К. Й. Черничко

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, біологічний факультет, кафедра зоології, гідробіології та загальної екології, Одеса, вул. Дворянська, 2, 65082, Україна; e-mail: delijka@ukr.net

ПЕРША ЗНАХІДКА ВИДУ *OECOBIVS RHODIENSIS* KRITSCHER, 1966 (ARANEI: OECOBIVDAE) В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Резюме

Актуальність. Родина Oecobiidae налічує 120 видів та шість родів павуків. Рід – *Oecobius* Lucas, 1846 містить в своєму складі 90 видів павуків, з яких 7 зареєстровані в Європі. В Україні зареєстровано 4 види роду, при чому поширення всіх видів є обмеженим. На сьогоднішній день відомо, що ареал павука *Oecobius rhodiensis* Kraitscher, 1966 має фрагментарний характер. Знахідки павука *Oe. rhodiensis* з родини Oecobiidae відомі з Греції, о. Крит, Туреччини та України (Донецька обл.). В статті наведено інформацію про реєстрацію, розповсюдження та фенологічні особливості павука *Oe. rhodiensis* з родини Oecobiidae в Одеській області (Україна).

Мета. Надати нову інформацію щодо розповсюдження та біології павука *Oecobius rhodiensis* Kraitscher, 1966.

Методи. Були використані стандартні методи збору павуків, а саме ручний збір. Матеріал збирали у 2016–2022 роках. Зібраний матеріал поміщали в ємності з 70% спирту та додавали етикетку. Таксономічну приналежність павуків визначали за ключами, наведеними в електронному визначнику павуків Європи.

Результати. Вперше в Одеській області та вдруге в Україні відмічений павук *Oecobius rhodiensis* Kraitscher, 1966 з родини Oecobiidae. Павук реєструється на стінах будівель, в під'їздах житлових будинків та на підвіконнях у квартирах. Павук *Oe. rhodiensis* будує невеликі плоскі тенета на стінах будівель, під якими павук переховується та полює на здобич. В квітні і листопаді павуки відмічались лише в будівлях, а починаючи з травня по жовтень найбільша кількість особин відмічена на стінах будівель. Найбільша кількість особин павуків була відмічена на стінах будівель. Статевозрілі особини павуків відмічались у червні–липні.

Ключові слова: павуки; *Oecobius rhodiensis*; Одеська область; Україна

O. F. Deli, V. A. Trach, S. Ya. Pidhorna, K. Y. Chernychko

Odesa I. I. Mechnikov National University, Faculty of Biology, Department of Zoology, Hydrobiology and General Ecology, 2, Dvorianska Str., Odesa, Ukraine, 65082; delijka@ukr.net

THE FINDING OF THE *OECOBIUS RHODIENSIS* KRITSCHER, 1966 (ARANEI: OECOBIIDAE) OF ODESA REGION

Summary

The Oecobiidae family includes 120 species and 6 genera of spiders. The genus *Oecobius* Lucas, 1846 contains 90 species of spiders. 7 of them are registered in Europe. 4 species of this genus are registered in Ukraine, and the distribution of all species is limited. Today, it is known that the range of the spider *Oecobius rhodiensis* Kritscher, 1966 has a fragmentary nature. Findings of the *Oe. rhodiensis* spider from the Oecobiidae family are known from Greece, island Crete, Turkey and Ukraine (Donetsk region). The article provides information about registration, distribution and phenological features of the *Oe. rhodiensis* spider, from the Oecobiidae family in Odesa region (Ukraine).

Aim. New information of the distribution and biology of the spider *Oecobius rhodiensis* Kritscher, 1966 was provided.

Methods. Standard spider collection methods were used, namely manual collection. The material was collected in 2016–2022. The collected material was placed in a container with 70% alcohol and a label was added. The taxonomic affiliation of spiders was determined by the keys given in the electronic identifier of spiders of Europe.

Results. The spider *Oecobius rhodiensis* Kritscher, 1966 from the family Oecobiidae was recorded for the first time in Odesa region and for the second time in Ukraine. These spiders were registered on the wall of buildings, in the entrances and on the windowsills of apartments. Spider *Oe. rhodiensis* builds small flat webs on the walls of buildings. Under these webs the spider hides and hunts prey. These spiders were observed only in buildings in April and November. Starting from May to October, the largest number of individuals was observed on the walls of buildings.

The largest number of spiders was observed on the walls of buildings. Adult spiders were observed in June–July.

Key words: spiders; *Oecobius rhodiensis*; Odesa region; Ukraine

References

1. Deli, O. F., Pidhorna, S. Ya., & Chernychko, K. Y. (2019). Rozpovsiudzhennia ta plodiuchist pavuka *Latrodectus tredecimguttatus* (Rossi, 1790) (Aranei: Theridiidae) v Odeskii oblasti (Ukraina) [Distribution and fecundity of the spider *Latrodectus tredecimguttatus* (Rossi, 1790) (Aranei: Theridiidae) in Odessa region (Ukraine)]. Bulletin of the Kharkov National University named after V.N. Karazin. Series «Biology», 32, 60–68 [in Ukrainian].
2. Evtushenko, K. V. (2000). Evsinantropnyie pauki (Aranei) Chernigovskogo Polesya [Eusynanthropic spiders (Aranei) of Chernihiv Polesia]. Izvestiya Kharkovskogo entomologicheskogo obschestva, 8(2), 184–185 [in Russian].
3. Evtushenko, K. V., & Syngaevsky, E. N. (2008). Evsinantropnyie pauki (Arthropoda: Aranei) Kiev [Eusynanthropic spiders (Arthropoda: Aranei) of Kiev]. Izvestiya Kharkovskogo entomologicheskogo obschestva, 15(1–2), 223–225 [in Russian].

4. Prokopenko, E. V. (2021). Samaya severnaya nahodka *Oecobius rhodiensis* Kritscher, 1966 (Aranei: Oecobiidae) [The northernmost record of *Oecobius rhodiensis* Kritscher, 1966 (Aranei: Oecobiidae)]. Caucasian Entomological Bulletin, 17(2), 333–335 [in Russian].
5. Fedoriak, M. M. (2009). Predvaritelnyie dannye o sinantropnyih paukah (Araneae) oblastnyih tsentrov stepnoy zony Ukrainy [Preliminary data on synanthropic spiders (Araneae) of the regional centres of the steppe zone of Ukraine]. Ekologiya, evolyutsiya i sistematika zhyvotnyih [Ecology, evolution and systematics of animals]. Ryazan: Golos gubernii, 149–151.
6. Bosmans, R., Van Keer, J., Russell-Smith, A., Kronstedt, T., Alderweireldt, M., Bosselaers, J., & Koninck, H. De (2013). Spiders of Crete (Araneae). A catalogue of all currently known species from the Greek island of Crete. Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging, 28 (Suppl. 1), 147 p.
7. Demir, H., Seyyar, O., & Aktaş, M. (2009). Contributions to the knowledge of the genus *Oecobius* Lucas, 1846 from Turkey (Araneae: Oecobiidae). *Turkish Journal of Zoology*, 33, 457–462. DOI: 10.3906/zoo-0806-16
8. Fedoriak, M., & Zhukovets, E. (2013). The first records of *Pritha nana* (Filistatidae) and *Oecobius maculatus* (Oecobiidae) from the Crimea. Book of Abstracts, Annual Zoological Congress of «Grigore Antipa» Museum. Bucharest, 2013. 129.
9. Nentwig, W., Blick, T., Bosmans, R., Gloor, D., Hänggi, A., & Kropf, C. (2023, May 12) Spiders of Europe. Version 05.2023. <https://www.araneae.nmbe.ch> DOI: 10.24436/1
10. Polchaninova, N., & Prokopenko, E. (2019). An updated checklist of spiders (Arachnida: Araneae) of Left-Bank Ukraine. *Arachnologische Mitteilungen: Arachnology Letters*, 57(1), 60–64. DOI: 10.30963/aramit5711
11. Polchaninova, N. Yu., & Prokopenko, E. V. (2013). Catalogue of the spiders (Arachnida, Aranei) of Left-Bank Ukraine. *Arthropoda Selecta*, Supplement 2, 268 p.
12. World Spider Catalog. Version 23.5. (2023, May 12). <http://wsc.nmbe.ch> DOI: 10.24436/2